٭RUSKI INWALID

N° 135.

CZWARTEK. 12 Czerwca. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

Rozkaz Dzienny do woyska Polskiego.
w Kwaterze Głowney Dnia $\frac{16}{28}$ Maia 1819.
w Warszawie.

Za naywyższym rozkazem.

Umieszczony zostaie.

W Korpusie Inwalidów i Weteranów, Z pułku 7 piechoty liniowey, Kapitan Franciszek Grzelachowski, i z pułku 1 strzelców konnych, Kapitan Jgnacy Zieliński, oba z przeznaczeniem do kompanii 1ey Inwalidów; z tegoż pułku, Podporucznik Józef Buchowiecki, do kompanii 10tey Weteranów.

Otrzymuią żądane Dymissyie.
z dawney służby.

Z dawnego pułku 2go piechoty legionu Nadwiślańskiego, Kapitan Geysdorf.

z Pensyą.

w Jeździe, Z pułku 1go strzelców konnych, Porucznik Łukasz Kaczorowski.

Otrzymuią Pensyą.

w Piechocie Uwolniony od służby w stopniu Kapitana Rozkazem dziennym z dnia $\frac{6}{12}$ Grudnia 1817 z pułku strzelców pieszych Porucznik Tadeusz Kuczyński.

Wykreślony, zostaie z kontrol.

Przykomenderowany do pułku 3 strzelców pieszych Kapitan Pióro, zmarły w dniu $\frac{8}{20}$ b. m.

Naczelny Wódz
(podpisano) KONSTANTY.
W. X. R.

Zgodno z Oryginałem
Generał Szef Sztabu Głównego *Toliński.*

z Warszawy, 8 Czerwca.

Dnia 6go b. m. odprawiła się konsekracya JW. IX Szczepana *Hołowczyca* Administratora Jeneralnego Archidyecezyi Warszawskiey, laty i zasługami okrytego. Konsekrował go JW. JX. *Prażmowski* Biskup Płocki, Senator Królestwa. Assystowali w czasie konsekracyi JW. JX. Biskup *Zambrzycki* i JW. JX. Biskup *Ostrowski* Suffragan Łowicki. Zaszczycili ten poważny akt w Hierarchii kościelney, zwykłym obrządkiem co do złożenia ofiar, iako to niosąc wino, JJ. WW. Senatorowie Kasztelani *Badeni* i *Sierakowski*: chleb, JJWW. Jenerałowie Stanisław *Potocki* i *Kossecki* Jenerał Radca Sekretarz

Stanu; świece JJWW. *Prażmowski* Sędzia Appellacyyny i *Lempicki* Szambelan. Prócz wymienionych, obecni byli na tey religiyney uroczystości JJWW Senatorowie Woiewodowie, Kasztelani, Ministrowie i wielu Członków Władz Rządowych. Ci wszyscy, iak i liczna Publiczność, powodowani byli szacunkiem dla Weterana Prałata, powszechnie znanego z iego wysokich przymiotów i uprzeymości dla każdego. Przeszedł on w przedłużonym biegu życia przez wiele stopni duchownych w przedmiotach religiinych, politycznych i edukacyynych. W nagrodę więc, z Prymiceryusza Krakow: Dziekana Kieleckiego, i Kanonika Metropolitalnego Warszawskiego wyniesiony został na godność Biskupią i Senatorską łaską naypotężnieyszego Cesarza i Króla naszego *Alexandra*, umieiącego cenić zdatność, cnotę, i przedstawioną sobie pracę.

z Gniezna 30 Maia.

Miasto nasze, owe gniazdo Polaków, i naypierwszą ich Xiążąt stolicę, dotknął okropny pożar w nocy z dnia 27 na 28 b. m. który przeszło 300 rodzin pomieszkania i maiątku pozbawił.—Miasto to, starodawnym trybem ciasno zabudowane; a zwłaszcza ulica żydowska na małey przestrzeni wiele domów zupełnie drewniacych mieszcząca w dwóch nie spełna godzinach płomień ogarnął. Dachy po większey części gontami pokryte, rzeczy palne po składach kupieckich i dwóch aptekach, zapasy drzewa u piekarzy, piwowarów i niektórych rzemieślników, tudzież drewniane parkany, a wszystko kilkotygodniowym upałem wysoszone, przyczyniły się do tak gwałtownego rozszerzenia się pożaru, że ratunek, ile przy ciasności ulic, stał się niepodobny. Ulica żydowska, trzy celnieysze części rynku, i ulica Tomska ogółem 235 domów w perzynę obróconemi zostały, a wielu z dotkniętych tą klęską ledwie z życiem uszło. Tak. więc biednieysi mieszkańcy do ostatniey nędzy przyszli, a wszyscy kupcy i naycelnieysi rzemieślnicy bardzo, niektórzy zaś zupełnie podupadli.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia 29 Maia.

Mamy wiadomości z *Neapoln* do dnia 19 Maia dochodzące, podług których Cesarstwo Austryaccy są w iak naylepszem zdrowiu. Dzień ich odiazdu był iuż na 26ty naznaczony, ale go odłożono do dnia 31, a to z powodu przypadaiących imienin Królewskich w dniu 30 Maia.

Dnia 13go oglądali Cesarstwo zwaliska miasta *Pompeium* zapadłego przed 1740 laty podczas strasznego wybuchu *Wezuwiusza*, i przypatrywali się odkopywaniu umyślnie na ich przybycie przygotowanemu. W iednym z odkopanych pokoiów znaleziono dwa skielety nieszczęśliwych przed tylu wiekami żywcem zagrzebanych ludzi; w drugim pokoiu były wazy, rozmaite sprzęty domowe i tróynog.

Oyciec S. odstąpił Cesarzowi i iego następcom władzy mianowania Arcybiskupów Ormiańskiego obrządku we *Lwowie.*

Oto krótki opis domu waryatów w *Aversa* mieście Neapolitańskim, którego urządzenie szczególnieyszą uwagę Cesarstwa naszych zwróciło: — »Dom waryatów w *Aversa* należy do liczby dokładnych rękodzielni, lub innych zakładów kunsztu w Neapolitańskim. Pan *Linguiti*, Dyrektor tego iedynego rzec można w Europie instytutu, z ciągłą usilnością dąży zawsze do tego, ażeby pomieszczonych w nim na umyśle obłąkanych przyprowadzać do zdrowia iak nayłagodnieyszemi środkami, a szczególniey ciągłą, lecz lekką pracą i innemi rozmaitego rodzaiu rozrywkowemi zatrudnieniami. W domu tym iest drukarnia; pracuią w niey wielu tych nieszczęśliwych ochoczo, i kilka dzieł wyszło iuż na świat z pod ich ręki. Jnni, a mianowicie tacy, którzy w pewnych godzinach lub dniach przytomność umysłu odzyskuią, trudnią się wtenczas tłumaczeniem dzieł rozmaitych z francuzkiego i angielskiego na włoski ięzyk. Wielu uczy się muzyki, wielu zatrudnia się gospodarstwem wieyskim i ogrodnictwem, a naywięcey przędzeniem wełny, robieniem sukna, i t. d. Tak tedy biedni ci ludzie staią się użytecznemi z zawstydzeniem tylu zdrowych na umyśle próżniaków. W domu tym osobno umieszczeni są mężczyzni, osobno kobiety, a obchodzenie się z temi drugiemi w niczem się nieróżni od pierwszych. Tak tym iak tamtym, wskazuią pracę za rozrywkę, w zastosowaniu się zawsze do woli i życzenia słabego. Nadto, Pan *Linguiti* zaprowadził iak nayporządnieysze gospodarstwo. Jedzenie iest zawsze smaczne, stoły czystą bielizną

pokryte serwis stołowy srebrny, słowem na cokolwiek zwróci chory uwagę, we wszystkim pewną rozrywkę umysłu znayduie. Dawniey, okna obwarowane były gęstemi i mocnemi kratami; teraz, zamiast poprzecznych sztab żelaza, ubezpiecza okno kunsztowna krata, żelazna wprawdzie, lecz w kształcie rozmaitych kwiatów, iak gdyby w donicach w oknie ustawionych zrobiona, i kolorami iak naynaturalniey pomalowana. Tym sposobem każdy z nich daleki iest od pomyślenia, że siedzi w zamknięciu, a lubiący ogrodnictwo podlewaią kwiaty, wąchem szukaią ich zapachu w mniemaniu, że są prawdziwe. Dla waryatów lubiących rolnictwo iest należący do tego domu i stykaiący się z nim folwark w którym iest wszystko, cokolwiek do wieyskiego gospodarstwa potrzebne bydź może.«

z Munich 21 *Maia.*

Na sessyi Jzby Deputowanych dnia dziewiętnastego Minister Sprawiedliwości Hrabia *Reihemberg* w zabranym głosie zaklinał Deputowanego *Hornthal* na obowiązki dobrego obywatela i reprezentanta ludu, ażeby, gdy onegday przytoczył popełniane w dzisieyszem sądownictwie nadużycia, chciał wymienić, kto ich się dopuścił, albowiem bez tego niepodobieństwem iest dla zwierzchności doyść i ukarać winnych. Odpowiedział na to Pan *Hornthal*, że Seym nie po to się zebrał, ażeby winnych dowodził, a tem samem przybierał na się urząd publicznego oskarzyciela, bo tym sposobem każdy Deputowany wystawiłby się osobiscie na przyszłe przesladowanie. Dosć na tem, że zwraca w ogólności uwagę Ministrów, których iest rzeczą śledzić, i karać winnych. Na powtórną prosbę Ministra przyrzekł wreście wymienić przytoczone przez siebie przypadki, lecz prywatnie, a nie publiczne. Między temi przypadkami był taki, że pewny obywatel musiał zapłacić w sprawie o kilka garcy kartofli skradzionych 102 Ryńskich kosztu sędziemu; bo tak to dobrze badaiący umieli interes ten nicować i w odwłokę prowadzić. Nim przystąpiono do głosowania względem zaprowadzenia iawnego sądownictwa, żądał Deputowany *Behr*, ażeby nim takowe zaprowadzenie nastąpi, dozwolono przynaymniey prawuiącym się stronom żądać udzielenia akt, relacyy sądowych, i tego wszystkiego, co w toczącey się sprawie korzystnem dla nich bydź może. — Po żwawych sporach, uczyniono powtórnie Jzbie wniosek względem należytości pieniężney przypadaiącey od Francyi wielu mieszkańcom prowincyy nadreńskich. Przymawiaiąc się tu Pan *Hornthal* ubolewał, iż złożone Ministrom przez Jzby rozliczne podania zalegaią w obiasnieniach i odpowiedziach tak dalece, że tymczasem Seym się skończy a ważne rzeczy póydą w niepamięć. Odpowiadaiąc na ten zarzut Minister Sprawiedliwości oświadczył, iż wyznaczona iest Kommissya, która trudni się rozpoznaniem i ukończeniem tych interessów. Po rozmaitych głosach zgodzono się prosić Ministerstwo Skarbu, aby pieniądze między pretensorów rozdzielone zostały, lub żeby wyiasniono powody, dla których wypłata nie następuie.—Doniesiono potem Jzbie, że Jzba Radców przyięła z małemi odmianami dwa wnioski Jzby drugiey, to iest, względem zapisywania i wciągania dokumentów w przytomności stron interessowanych; powtóre, względem wydawania akt fiskusowi. — W końcu przystąpiono do słuchania opinii wydziału o wnioskach Deputowanych *Behr* i *Aretin* względem prosby do Króla o wolne sądownictwo dla miast; lecz Prezes Jzby niechciał na to zezwolić z powodu, że gdy to ma na celu zmianę ustawy Konstytucyyney, przyiętem w Jzbie bydź niemoże. Powstało przeciw temu wielu Deputowanych, a szczególniey *Hornthal* i *Behr*, z których pierwszy utrzymywał, że nie do Prezesa należy stanowić, co się Konstytucyi sprzeciwia, albowiem to mowa nie o sporach, ani o stanowieniu, lecz o prośbie i życzeniach. Tych zaś wzbraniaiąc, przechodzi Prezes zakres władzy swoiey, który nie powinien zapominać, iż przodkuiąc na obradach Jzby, iest tylko iey urzędnikiem, a nie przełożonym. Gdyby to były wnioski, to co innego; lecz prośb żadna ustawa Konstytucyyna nie zabrania. Wolno Monarsze nie dać na nie odpowiedzi, ale świętą powinnością przyiąć, i wysłuchać.—Gdy po długich przymowieniach się i odpowiedziach na nie Prezesa, tenże oswiadczył się przećiw obradom w tey mierze, a przynaymniey żądał odłożenia ich na czas inny, Vice-Prezes Pan *Seufert* w zastępstwie iego wniósł zapytanie, które Jzba większością 4 głosów roztrzygnęła, ażeby podać prosbę rodziny *Kistlerów* w sprawie pochodzącey iescze z czasów woyny Hiszpańskiey o sukcessyą, i postanowiono wstawić się o wsparcie za niemi do Ministrów Sprawiedliwości i Skarbu.

Od brzegów Menu, 31 Maia.

W kraiu Darmstadskim, a mianowicie w Xięztwie Starkenburg, widać mocne oburzenie umysłow i niespokoyność. Postanowienie W. Xięcia, zakazuiące adwokatom pisania prosb dla gmin pod zagrożeniem wzięcia ich do woyska dla nauczenia się porządku i posłuszeństwa, nie mało się do tego przyczynia. Słychać, że rozkaz ten, iakoby bez wiedzy W. Xięcia, lecz w imieniu iego wydany, będzie cofniony.

Mówią, że wydział woyskowy pracuiący nad planem obrony Niemiec ukończył iuż prace swoie, i podał pod rozwagę Seymu niemieckiego w *Frankforcie*, żeby podczas nastąpić maiącey przerwy obrad iego pełnomocnicy zasięgnęli zdania dworów swoich, i otrzymali potrzebne w tey mierze przepisy.

Czytamy w gazecie Szwabskiey *Przyiaciel ludu*, że nieboszczyk Król Wirtembergski wynagrodził z własney szkatuły wszystkich kupców kraiu swoiego za towary angielskie, które na rozkaz *Napoleona Bonapartego* spalone były, Ten tylko za tę dobroczynność włożył na nich obowiązek, aby o otrzymanem wynagrodzeniu zachowali milczenie.

Kupcy Sascy podali przełożenie wszystkim Xiążęcym dworu Saskim względem wolnego handlu w Niemczech.

Uważaią, że w Izbie Radców Królestwa Bawarskiego strona liberalistów ma znaczną przewagę. Do niey należą wszyscy Xiążęta domu panuiącego.

Od kilku dni rozchodzi się wieść o szczególnieyszym wyroku, iaki miał zapaść w W. Xięztwie Badeńskiem na pewnego osiadłego tam dawnego dyplomatę Niemieckiego Oczekuiemy potwierdzenia, a bardziey zaspokaiaiącego wyiaśnienia tey rzeczy.

P. *Bernhstorff* Hanoweranin bawiący w *Hamburgu*, któremu za dowiedzioną kradzież odebrano ozdobę woyskową zyskaną w ostatniey woynie Francuzkiey, dostał właśnie od Rządu Angielskiego złoty medal zasługi woyskowey z napisem do koła imienia i nazwiska iego.

Rząd Kantonu Argowii w Szwaycaryi zakazał ieżdzenia konno i poiazdami podczas nabożeństwa, tańców i głuszących zabaw, tudzież polowania i łowienia ryb w dni niedzielne i świąteczne.

FRANCYIA.

z Paryża, 28 Maia.

Margrabia *Ceralbo* Grand Hiszpański przeiechał dnia 15go przez *Bordeaux*. Jedzie on, iak słychać, do iednego z północnych Dworów prosić imieniem Króla swoiego o Xiężniczkę na żonę dla niego.—(Przez Północ rozumieią Hiszpani i Kraie Niemieckie; iakoż Poseł ten ma iechać po przyszłą Królowę Hiszpańską do *Drezna*.

Według doniesień z Włoch, bardzo wielu młodych Korsykanów chcą się uczyć w *Rzymie* prawa publicznego, sztuki lekarskiey i chirurgii. Ale, że podług praw i urządzeń naszych brane nauki w zagranicznych szkołach nie mogą posłużyć we Francyi do otrzymania stopni w zawodzie prawniczym, lekarskim i chirurgicznym, ani ich obowiązków sprawować, przeto zalecono Podprefektom, aby nad wykonaniem praw i urządzeń w tey mierze pilnie dbali, a zatem, żeby nie dopuszczali rodzicom posyłać synów na te nauki za granicę.

W przysłym tygodniu przeniesione stąd będą do *St. Denis* relikwie Swiętego *Dyonizego* naypierwszego Biskupa Paryzkiego. Król nakazał odbydź ten obrzęd z wszelką okazałością a na kaznodzieię podczas tey uroczystości przeznaczył Xiędza *Boulogne*, iednego z naypierwszych mówców naszych duchownych.

ROZMAITOŚCI.

Wezyr Ally.

(Dokończenie.)

Uszedł *Ally* porażony i ukrywał się czas długi w kraiu możnego i niepodległego Raja *Berary*, który wydał go nareście rządowi Angielskiemu pod tym warunkiem, iżby go śmiercią nie karano. Dotrzymali Angli cy zobowiązania swego, bo niesczęśliwy *Ally* do Kalkuty zaprowadzony, tam na całe życie w klatkę żelazną w twierdzy William osadzony został. — Umarł nareście w 36 roku życia, a w 17 więzienia swego. Jak uderzaiąca różnica kosztów wesela od kosztów pogrzebu iego; Tamte wynosiły 12 milionów złotych, ten tylko 70 rupii, czyli 280 złotych Polskich.

W PETERSBURGU

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.